

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน โรงเรียนอนุบาลมีบทบาทต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม ระบบเศรษฐกิจและวิถีความเป็นอยู่ของครอบครัวชาวไทย ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กเล็กในระยะก่อนเข้าโรงเรียน และเนื่องจากเหตุผลที่ว่าเด็กเป็นอนาคตของมนุษยชาติ ความสำคัญในตัวเด็กจึงมีมาก ประสิทธิภาพของเด็กในตอนต้นของชีวิตจะมีผลต่อตัวเด็กและต่อสังคม ในเรื่องนี้ Alden H. Blankenship¹ กล่าวว่า ขบวนการเจริญเติบโตในระยะ 6 ปีแรกของชีวิตจะเป็นพื้นฐานและเริ่มที่จะกำหนดแบบแผนของสุขภาพ และการปรับตัวในอนาคต ขบวนการเจริญเติบโตอย่างเป็นระเบียบจะช่วยให้เด็กเป็นบุคคลที่มีสุขภาพดี และมีการปรับตัวดี และเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การศึกษาจะช่วยสร้างให้เด็กมีบุคลิกภาพดี และเป็นบุคคลที่พึงปรารถนาในอนาคต ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ปกครองจึงนิยมส่งบุตรหลานที่วัยประมาณสามปีครึ่งถึงห้าปีครึ่งเข้ารับการศึกษอบรม และเลี้ยงดูในโรงเรียนอนุบาล

โรงเรียนอนุบาลเป็นจุดศูนย์กลางสำหรับพัฒนามนุษย์สัมพันธ์และเป็นสถานที่ที่เด็กมีอิสระที่จะเลือกและสำรวจตนเอง ได้ค้นพบตัวเอง ได้พัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ เด็กจะได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นพื้นฐาน

¹ Alden H. Blankenship, John T. Gunning and Josephine B. Walfe, A Kindergarten Guide, (Gary, Indiana: Gary Public School, 1959), p. 27.

ของความเจริญเติบโตและการพัฒนาในอนาคต Goodykoontz และผู้ร่วมงาน² ได้รายงานการวิจัยว่า เด็กที่ได้เข้าโรงเรียนอนุบาลตั้งแต่วัยเด็กตอนต้น จะได้เปรียบกว่าเด็กที่เริ่มตนเรียนในชั้นประถมปีที่ 1 ในเรื่องการควบคุมทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกาย ความรับผิดชอบทางสังคม สุขภาพนิสัย และสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มีพื้นฐานมาจากการรับรู้เป็นสำคัญ³ และ Kenneth Norberg⁴ ได้พบว่า ธรรมชาติของการรับรู้โดยทั่วไป ผู้รับรู้อาจจะไม่รับเนื้อเรื่องจากบทเรียนมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กเล็กซึ่งมีช่วงของความสนใจสั้น ดังนั้นประสบการณ์ที่จะช่วยให้เด็กเล็กเกิดการรับรู้และเรียนรู้ได้นั้น จะต้องเป็นประสบการณ์ทางรูปธรรม และเป็นประสบการณ์โดยตรง การที่จะช่วยให้เด็กอนุบาลได้รับประสบการณ์เหล่านี้ก็โดยการใช้สื่อทัศนูปกรณ์เข้ามาช่วย ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสรับรู้ ก่อให้เกิดประสบการณ์ทางรูปธรรมโดยตรง ในเรื่อง Froebel⁵ บิดาของการศึกษาอนุบาล ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า วัสดุอุปกรณ์จะเป็น เครื่องเร้าใจเด็กและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และเป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก ดังนั้นสื่อทัศนูปกรณ์จึงเข้ามามีบทบาทโดยตรงต่อการรับรู้ การเรียนรู้ รวมทั้งการ

² Hazel M. Lambert, Teaching the Kindergarten Child, (New York: Harcourt, Brace and Company, Inc., 1958), p. 29.

³ ศำเกา วรวงูร, คำบรรยายวิชา Research and Theory in A - V Communication, แผนกวิชาสื่อทัศนศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2514.

⁴ Kenneth Norberg, "Visual Perception Theory and Instructional Communication, "AV Communication Review, XIV (Fall, 1966), p. 303.

⁵ James L. Hughes, Froebel's Educational Laws For All Teachers, (London: D. Appleton and Company), p. 20.

พัฒนาทักษะต่าง ๆ ของเด็กในระดับนี้อย่างมาก กิจกรรมของเด็กอนุบาลเกือบทั้งหมดจะเกี่ยวข้องกับวิธีการทางโสตทัศนศึกษา

ทฤษฎีการเรียนรู้เป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคลิกภาวะ การสื่อความหมายและการเรียนรู้⁶ ในการศึกษาเรื่องการเรียนรู้ของเด็กในปัจจุบัน นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้สนใจและคำนึงถึงบทบาทของความรู้สึก และแรงจูงใจของเด็กเป็นสำคัญ Arthur T. Jersild⁷ กล่าวว่า ความชอบ ความไม่ชอบ ความมุ่งหวัง และความกลัวของเด็กจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็ก และ Neith E. Headley⁸ พบว่าสิ่งใดที่เด็กชอบและสนใจ เด็กจะรับรู้และเรียนรู้สิ่งนั้นได้เร็ว แต่หาสิ่งใดเป็นสิ่งที่เด็กไม่ชอบ เด็กจะรับรู้และเรียนรู้สิ่งนั้นได้ช้า ดังนั้นกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นตลอดจนโสตทัศนอุปกรณ์สำหรับนักเรียนอนุบาล จะต้องจัดให้เหมาะสมกับบุคลิกภาวะ ความชอบ และความต้องการของเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งในด้านการเรียนรู้และการฝึกทักษะต่างๆ ในทางที่ถูกต้อง และจะนำไปสู่การเรียนรู้ในขั้นต่อไป

ควยเหตุผลทั้งกล่าวข้างต้น จึงเป็นหน้าที่ของครูและผู้เกี่ยวข้องในวงการศึกษานอนุบาลที่จะต้องพิจารณาเลือกหรือผลิตวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณค่าและเหมาะสมกับเด็กอนุบาล แทนที่การเลือกเครื่องมืออุปกรณ์สำหรับนักเรียนระดับอนุบาลที่ Hammond⁹ ได้ดัดแปลงมาจาก

⁶ Ibid.

⁷ Arthur T. Jersild, Child Psychology, (6th ed., New Jersey: Prentice Hall, Inc., 1968), p. 441.

⁸ Neith E. Headley, Foster and Headley's Education in the Kindergarten, (3rd ed., New York: American Book Company, 1959), p. 12.

⁹ Sarah Lon Hammond, Ruth J. Dale, Dora Sikes Skipper and Ralph L. Witherspoon, Good School for Young Children, (New York: The Macmillan Company, 1963), p. 257.

เกณฑ์ของ ACEI (The Association for Children Education International, Washington D.C.) มีอยู่ข้อหนึ่งที่เน้นการเลือกอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัยเด็ก อนุบาล คือจะต้องคำนึงถึงวัสดุที่ใช้ทำอุปกรณ์ ขนาด รูปแบบ และสีของอุปกรณ์

ในเรื่องของรูปแบบของอุปกรณ์การสอนสำหรับนักเรียนอนุบาล นับว่าเป็นเรื่องสำคัญมากเรื่องหนึ่ง ถ้าอุปกรณ์ที่จัดสร้างขึ้นมีรูปแบบที่ขัดกับความชอบของเด็กอนุบาล การเรียนรู้ก็จะเกิดขึ้นได้ยาก หรือเกิดซ้ำจนทำให้เด็กอนุบาลซึ่งมีช่วงของความสนใจสั้นอยู่แล้วหมดความสนใจไป หรือสนใจน้อยเกินกว่าที่ควรจะเป็น ผู้วิจัยเองได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ และเห็นว่าในปัจจุบัน รูปแบบของอุปกรณ์การสอนสำหรับนักเรียนอนุบาลที่ผลิตขึ้น มีมากมายหลายรูปแบบ โดยที่ยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มากนักเลยในประเทศไทย ยังเป็นที่คลุมเคลือกันอยู่ว่ารูปแบบของอุปกรณ์การสอนสำหรับนักเรียนอนุบาลไทยควรจะเป็นรูปแบบใด จึงเป็นมูลเหตุที่ทำให้มีการวิจัยเรื่องนี้เกิดขึ้น เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปปรับปรุงหรือออกแบบอุปกรณ์การสอนสำหรับนักเรียนอนุบาล ซึ่งตรงกับข้อคิดเห็นของ Henry Van Engen และ Robert B. Pau¹⁰ แห่งมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน ที่ได้ไว้ว่า "การวิจัยเกี่ยวกับการปรับปรุงหรือออกแบบอุปกรณ์การสอนควรจะเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกในก้าวใหม่ของอุปกรณ์การสอนในอนาคต ทั้งนี้จากความจริงที่ว่า อุปกรณ์การสอนจะต้องเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพ"

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

1. ศึกษาการเลือกรูปแบบ (Forms) ของอุปกรณ์การสอนของนักเรียนระดับอนุบาลระหว่างรูปแบบอย่างง่าย (Simple Forms) ทรงเรขาคณิต และทรงไม่เป็นเรขาคณิต กับรูปแบบซับซ้อน (Complex Forms)

¹⁰ Henry Van Engen and Robert B. Pau, "Using Mass Communication Media to Improve Arithmetic Instruction, Audio Visual Instruction, Vol. 14, (Department of Audio Visual Instruction, NEA, February, 1969), p. 38.

2. เปรียบเทียบการเลือกรูปแบบของอุปกรณ์การสอนของนักเรียนอนุบาลปีที่ 1 กับนักเรียนอนุบาลปีที่ 2

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนระดับอนุบาล ชอบรูปแบบของอุปกรณ์การสอนแตกต่างกัน
2. นักเรียนอนุบาลปีที่ 1 และปีที่ 2 ชอบรูปแบบของอุปกรณ์อย่างง่ายมากกว่ารูปแบบที่ซับซ้อน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะจำกัดอยู่ภายในขอบเขตดังนี้คือ

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการเลือกรูปแบบของอุปกรณ์เป็นนักเรียนอนุบาลปีที่ 1 และปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2514 ของโรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ โรงเรียนอนุบาลวัดปริณายก โรงเรียนสมถวิลราชดำริ (แผนกอนุบาล) โรงเรียนสวนเด็ก (แผนกอนุบาล) และโรงเรียนนุปพานุกูล (แผนกอนุบาล) จำนวนโรงเรียนละ 40 คน แบ่งเป็นนักเรียนอนุบาลปีที่ 1 20 คน อนุบาลปีที่ 2 20 คน และในแต่ละระดับชั้นมีจำนวนนักเรียนหญิงกับนักเรียนชายเท่ากัน อายุของประชากรอยู่ในระหว่างประมาณ 3 - 5 ปี
2. การทดสอบครั้งนี้จะไม่คำนึงถึงหรือพิจารณาถึงองค์ประกอบที่แตกต่างกันในด้านสติปัญญา ความสามารถ สิ่งแวดล้อม ลักษณะสายตา และสภาพร่างกาย ตลอดจนไม่กำหนดเวลาในการทดสอบเป็นข้อตายตัว
3. ผู้เข้ารับการทดสอบจะได้รับการปฏิบัติและมีกิจกรรมเกี่ยวกับผลการทดสอบเหมือนกันทุกคน
4. รูปแบบของอุปกรณ์ที่ใช้ในการทดสอบทำด้วยไม้ มีสีเดียวกัน และขนาดใกล้เคียงกัน

5. อุปกรณที่ใ้มีรูปร่างแตกต่างกัน แบ่งออกเป็นจำพวกใหญ่ ๆ ได้ดังนี้คือ

(5.1) รูปแบบอย่างง่าย (Simple Forms) แบ่งออกเป็น

ก. รูปแบบทรงเรขาคณิต (Geometric Forms) 5 รูปแบบ ได้แก่ ทรงกลม ทรงกระบอก กรวยกลม สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ และปิรามิด

ข. รูปแบบทรงไม่เป็นเรขาคณิต (Non-Geometric Forms) เป็นรูปแบบที่เลียนแบบรูปแบบทรงเรขาคณิต 5 รูปแบบในข้อ

ก. แต่ไม่ใช่รูปแบบที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมชีวิตประจำวันตามปกติของเด็กระดับอนุบาลโดยทั่วไป

(5.2) รูปแบบซับซ้อน (Complex Forms) ได้แก่รูปแบบที่ประกอบด้วยรูปแบบทรงเรขาคณิตและทรงไม่เป็นเรขาคณิตในแต่ละส่วนของรูปแบบอย่างง่าย ดังนั้นจึงมีรูปแบบซับซ้อน 5 รูปแบบ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่นำมาทดสอบครั้งนี้ มีทั้งนักเรียนอนุบาลหญิง นักเรียนอนุบาลชาย และมีความคล้ายกันในความแตกต่างในเรื่องอายุ สติปัญญา ความสามารถ และลักษณะสายตา จะเป็นตัวแทนที่แท้จริงของนักเรียนระดับอนุบาลไทย

2. รูปแบบของอุปกรณที่ใ้เป็นเครื่องมือในการทดสอบครั้งนี้มีความเชื่อถือได้สูง รูปแบบอย่างง่ายจะเป็นตัวแทนของอุปกรณการสอนที่มีรูปแบบหรือลักษณะเดียว รูปแบบทรงเรขาคณิตจะเป็นตัวแทนของอุปกรณการสอนที่มีรูปแบบหรือลักษณะที่เป็นระเบียบ ส่วนรูปแบบทรงไม่เป็นเรขาคณิตจะเป็นตัวแทนของอุปกรณการสอนที่มีรูปแบบหรือลักษณะที่ไม่เป็นระเบียบ และรูปแบบซับซ้อนจะเป็นตัวแทนของอุปกรณการสอนที่ประกอบด้วยรูปแบบหรือลักษณะตั้งแต่ 2 ลักษณะขึ้นไปรวมอยู่ในตัวอุปกรณ

3. ในการทดสอบ รูปแบบใดที่มีนักเรียนอนุบาลเลือกหรือหยิบขึ้นมาก่อนรูปแบบอื่น จะถือว่ารูปแบบนั้นนักเรียนอนุบาลคนนั้นชอบมากที่สุด หรือชอบเป็นอันดับ 1 ส่วนรูปแบบ

ที่ได้รับเลือกต่อมาก็จะถือว่าชอบรูปแบบนั้นรองลงมาตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก Mamie W. Heinz กล่าวว่า "ธรรมชาติของเด็กต้องการที่จะเลือกสิ่งที่คุณชอบ"

4. รูปแบบใดก็ตามที่ได้คะแนนเฉลี่ยในการเลือกมากที่สุด จะถือว่ารูปแบบนั้นนักเรียนอนุบาลโดยทั่วไปชอบมากที่สุด

ความจำกัดของการวิจัย

ความไม่สมบูรณ์ในการวิจัยครั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพอารมณ์ของเด็ก สิ่งแวดล้อม และความไม่พร้อมของเด็กบางคนในเรื่องมือกับค้ายังทำงานไม่ประสานกัน สิ่งเหล่านี้ อาจจะมีผลต่อการเลือกของเด็กได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มุ่งให้ได้ผลสำหรับใช้ในสภาพการณ์ทั่ว ๆ ไป จึงทำให้จำต้องไม่คำนึงถึงองค์ประกอบเหล่านี้

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญและคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้ คือ

1. ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถจะเป็นแนวทางสำหรับครู ครูโสตทัศนศึกษา ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในวงการศึกษานูบาลในการผลิต การเลือกใช้ และการแก้ไขปรับปรุงอุปกรณ์การสอนสำหรับเด็กนักเรียนอนุบาลว่าควรจะมีรูปแบบอย่างไร เพื่อที่จะไม่ขัดกับความชอบของเด็กวัยนี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็กไทยในระยะเริ่มเรียนนี้
2. ผลที่ได้จากการวิจัยอาจนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการผลิต การเลือก และการแก้ไขปรับปรุงรูปแบบของของเล่นสำหรับเด็กวัยนี้ให้มีคุณค่า ถูกต้องและเหมาะสมกับเด็กวัยนี้
3. การวิจัยจะทำให้เข้าใจถึงการเลือกรูปแบบของอุปกรณ์การสอนที่นักเรียนอนุบาลปีที่ 1 และอนุบาลปีที่ 2 ชอบ

¹¹Mamie W. Heinz, Growing and Learning in the Kindergarten, (Richmond, Virginia: John Knox Press, 1959), p. 65.

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบของอุปกรณ์การสอน หมายถึง อุปกรณ์ที่มีทรง 3 มิติ ซึ่งมีรูปแบบอย่างง่าย
 ทรงเรขาคณิต และทรงไม่เป็นเรขาคณิต กับ รูปแบบซับซ้อน
 ระดับความชอบ หมายถึง อันดับของการเลือก
 ลักษณะทรง หมายถึง ทรงกลม ทรงลูกบาศก์ ทรงกระบอก ทรงปิรามิด
 และทรงกรวยกลม